

Eindadvies iPabo

24 oktober 2016

1. Inleiding

De Reviewcommissie (hierna commissie) heeft kennisgenomen van:

- de prestatieafspraken zoals vastgelegd in de beschikking van 3 november 2012,
- de rapportage van iPabo van 17 juni 2016 over voornoemde prestatieafspraken van 3 november 2012 in het jaarverslag 2015,
- de door de iPabo verschaft aanvullende informatie na het gesprek van 13 september 2016, d.d. 13 oktober 2016.

De commissie heeft op 13 september 2016 een gesprek gevoerd met het College van Bestuur van iPabo. Naar aanleiding van vragen van de commissie heeft iPabo de rapportage toegelicht.

In dit advies geeft de commissie – op basis van de schriftelijke informatie en het gevoerde gesprek – haar oordeel over de resultaten van bovengenoemde afspraak.

In dit advies komen achtereenvolgens aan de orde:

- het oordeel van de commissie over de geboekte resultaten voor de in 2012 ten aanzien van onderwijs en onderzoek (profilering, zwaartepuntvorming en valorisatie) geformuleerde ambities;
- het oordeel van de commissie over de geboekte resultaten voor de in 2012 ten aanzien van onderwijskwaliteit en studiesucces geformuleerde ambities;
- het eindadvies van de commissie aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

De commissie merkt op dat zij het voorstel voor de prestatieafspraken van iPabo in 2012 heeft beoordeeld als 'goed'. In 2012 heeft iPabo ambities geformuleerd voor de verplichte indicatoren bij onderwijskwaliteit en studiesucces. Bijlage 1 bevat een overzicht van de realisatie in 2015.

2. Profilering, zwaartepuntvorming en valorisatie

2.1 Profilering onderwijs

Onderwijsdifferentiatie

In de prestatieafspraken had iPabo op de volgende manieren vorm gegeven aan onderwijsdifferentiatie: selectieve ondersteuning van eerstejaars, de ontwikkeling van een kerncurriculum, profilering via uitstroomprofielen, post-hbo onderwijs en internationalisering.

IPabo formuleerde in 2012 de ambitie om studenten selectief bij te spijkeren. De commissie constateert dat eerstejaarsstudenten met ingang van 1 september 2015 dienen te voldoen aan de landelijke toelatingseisen voor de vakken aardrijkskunde, geschiedenis en natuuronderwijs. Hogeschool iPabo heeft vanaf september 2014 in samenwerking met Hogeschool van Amsterdam en Hogeschool Inholland diverse efficiëntietrajecten voor mbo'ers en havisten opgezet en uitgevoerd.

Conform het advies van de Commissie Kennisbasis Pabo wilde iPabo een beperkt kerncurriculum voor alle vakken ontwikkelen. iPabo stelde in haar prestatieafspraken dat zij in 2012 reeds haar kerncurriculum had aangepast aan de informele kennisbasis eisen (de helft van de helft voor taal en rekenen-wiskunde: 60 EC). De kennisbasis wordt in de reguliere bacheloropleiding na het eerste semester van het derde jaar afgerond. De commissie stelt vast dat dit geëffectueerd is in 2015.

Eveneens in overeenstemming met het advies van de Commissie Kennisbasis Pabo was het streven van iPabo erop gericht om mogelijkheden tot profilering op een of meer vakken te ontwikkelen. De commissie stelt vast dat ze in dit streven geslaagd is: binnen de uitstroomprofielen vindt profilering op één of meer vakken plaats.

In samenwerking met Inholland voerde iPabo een bi-diplomeringsprogramma in voor het vak Nederlands, en voor de pabo – vakleerkrachtbewegingsonderwijs, maar wegens gebrek aan belangstelling is de bi-diplomeringsprogramma voor het vak Nederlands weer afgebouwd.

Het post-hbo programma Jong Kind en VVE is in lijn met de prestatieafspraken door CPION geregistreerd en gecertificeerd.

iPabo stelde zich ten doel om het relatiebeheer van de bacheloropleiding opnieuw in te richten. Zij wilde daartoe vaste schoolcontactpersonen per school en schoolbestuur aanstellen, gezamenlijke assessorenteams Hogeschool iPabo – schoolbestuur inrichten om werkveldassessments af te nemen en profielscholen starten voor de leeftijdsspecialisatie en uitstroomprofielen starten. De commissie constateert dat iPabo het relatiebeheer via het project 'Samen professioneel sterk' verbeterd heeft.

In 2014 is voor internationalisering een nieuwe koers ingeslagen: het accent is verlegd van het stagelopen van studenten in het buitenland naar het samenwerken met hoogwaardige internationale partners. Deze wijziging heeft effect gesorteerd met in het buitenland studerende studenten en docenten die samen met internationale collega's onderzoek verrichten.

Onderwijsaanbod

De in de prestatieafspraken aangekondigde samenwerking met de vier educatieve faculteiten van Hogeschool Utrecht, Hogeschool van Amsterdam, Inholland en Windesheim heeft niet plaats gevonden omdat er voor de bestuurlijke schaalvergroting met Windesheim en Inholland binnen de Hogeschool iPabo onvoldoende draagvlak bestond. In samenwerking met de Vrije Universiteit Amsterdam is wel vormgegeven aan de academische pabo en de commissie constateert dat iPabo nog steeds op zoek is naar (meer) intensieve samenwerking, zij het soms met andere dan in de prestatieafspraken genoemde partners.

Hoewel geen onderdeel van de prestatieafspraken, stelt de commissie vast dat iPabo ook een Associate degree (Ad) heeft ontwikkeld. De korte duur van de Ad's is, evenals de mogelijkheid om verder te studeren in de bachelor, aantrekkelijk voor werkenden en mbo'ers. Ook het werkveld is, aldus iPabo, zeer te spreken over deze vorm van differentiatie in het hoger onderwijs. Schoolbesturen en kinderopvang hebben hun behoefte te kennen gegeven aan werknemers met een graad tussen het mbo- en hbo-diploma in. De Ad-opleiding voorziet in de beroepspraktijk van kinderopvang, peutergroepen en onderwijs in de behoefte aan deze hbo-opgeleide medewerkers. De opleiding biedt de juiste verdieping van pedagogisch-didactische kennis, inzicht en

vaardigheden voor medewerkers die werkzaam zijn bij voor- en vroegscholen (kinderdagverblijven, peutergroepen en de groepen O van de basisschool) en die tevens inzetbaar zijn bij de verlengde schooldag.

2.2 Onderzoek en valorisatie

Zwaartepuntvorming

De hogeschool iPabo formuleerde de ambitie om een structurele verbinding te leggen tussen het opleidings- en het onderzoeksprogramma. De commissie constateert dat de lectoren, interne kenniskringleden, docent-onderzoekers en promovendi participeren in een gezamenlijke 'grote kenniskring', om kennisdeling op het gebied van onderzoeksmethodologie te bevorderen. De lectoraten ontplooiën naast de professionalisering van de kenniskring ook activiteiten die gericht zijn op zowel de overige docenten en medewerkers van de hogeschool als de professionalisering van het regionale werkveld. Zo is 10% van de taakstelling van de lectoren gericht op professionalisering van docenten met betrekking tot onderzoeksvaardigheden. De inbedding van het kenniscentrum van de Hogeschool iPabo in het stelsel van lerarenopleidingen krijgt vorm door participatie van lectoren en docentonderzoekers in projecten van de Vereniging Hogescholen, de landelijke expertisecentra (ELWIER, LEMM), OCW (Versterking samenwerking lerarenopleidingen en scholen 2013-2016), NRO (Professionalisering binnen leergemeenschappen om talige ondersteuning in interactieve reken-wiskundelessen te realiseren), SIA-RAAK (Integratie van doelen voor taal- en spelontwikkeling) en het Platform Bèta Techniek (PBT). Binnen deze projecten staan curriculuminnovaties op het programma zoals de invoering kennisbasis, de invoering leeftijdsspecialisatie en duurzame professionaliseringsarrangementen tussen werkveld en lerarenopleidingen.

Het praktijkonderzoek van bachelorstudenten zou volgens de prestatieafspraken van iPabo inhoudelijk gecoördineerd en begeleid worden door masteropgeleide iPabo onderzoekers. De commissie stelt vast dat een Exploreon geopend is met een associate lector. Verder stelt de commissie vast dat iPabo ook haar ambities heeft gerealiseerd om het praktijkonderzoek van bachelorstudenten te laten sturen door onderzoeksvraagstukken van scholen.

De commissie observeert dat de ambitie van audits op profielscholen met het oog op realisatie van een netwerk van professional development schools (opleidingsscholen) en laboratory-schools (academische opleidingsscholen) nog niet gerealiseerd is. iPabo geeft als reactie dat de aanvraag van academische basisscholen loopt, maar dat het proces van onderzoeksmatig handelen meer tijd kost dan voorzien.

De iPabo sluit via de samenwerking met po-schoolbesturen in Noord-Holland nauw aan op de regio; ook werkt iPabo aan de kwaliteitsagenda primair onderwijs Noord-Holland en ontplooit diverse initiatieven voor de invoering van de landelijke kennisbasis pabo.

iPabo verwijst naar het Centre of expertise primair onderwijs (EXPO), dat niet werd gehonoreerd. Toch streeft iPabo ernaar om de doelstellingen van EXPO via haar reguliere opleidings- en onderzoeksbeleid te realiseren.

iPabo participeert ook in het Centre of expertise Persoonlijk Meesterschap, waarvan Hogeschool De Kempel trekker is.

Valorisatie

De commissie constateert dat iPabo het professionaliseringsportfolio versterkt heeft, waarin een expliciete rol is weggelegd voor vragen uit het werkveld. Er is gekozen voor een professionaliseringsportfolio dat aansluit bij zowel de uitstroomprofielen in de bachelor als de onderzoeksdomeinen vanuit het Kenniscentrum waarop het nascholingsaanbod aansluit. Hierdoor spelen de lectoren een prominente rol in het nascholingsaanbod.

De commissie stelt tevens vast dat in de beroepspraktijk trainingen en workshops worden gegeven: 50 publieke en private instellingen werken samen met de hogeschool. Bovendien heeft een aantal publicaties zijn weg gevonden naar vakbladen en presentaties in de beroepspraktijk.

2.3 Voortgang ten aanzien van profilering, zwaartepuntvorming en valorisatie

Op het gebied van onderwijsdifferentiatie is wegens gebrek aan draagvlak geen samenwerking tot stand gekomen met de vier educatieve faculteiten. De meeste andere ambities voor onderwijsdifferentiatie, onderwijsaanbod, zwaartepuntvorming onderzoek en valorisatie zijn wel gerealiseerd. Op basis van een gezamenlijke visie is samen met schoolbesturen in Noord-Holland een kwaliteitsagenda ontwikkeld, die richtinggevend is geweest voor de gekozen zwaartepunten binnen de bacheloropleiding, nascholing en onderzoek. Het onderzoek binnen iPabo kent vier onderzoeksthema's: jong kind, rekenen/wiskunde, wetenschap en technologie, en diversiteit en kritisch burgerschap. Met scholen uit de provincie Noord-Holland vindt intensieve samenwerking plaats.

3. Onderwijskwaliteit en studiesucces

3.1 Kwaliteit en excellentie

iPabo koos in 2012 voor handhaving van de 3,5 score bij het NSE studentenoordeel over de opleiding in het algemeen. De commissie constateert dat de NSE-score eind 2015 3,73 bedraagt, zodat iPabo deze ambitie meer dan realiseert, dankzij onder meer verbeterde informatieverstrekking aan studenten.

iPabo formuleerde als facultatieve indicator dat de gemiddelde NSE oordelen over onderwijsthema's hoger moesten zijn dan 3. De commissie constateert dat de tevredenheid op het gebied van toetsing sterk is verbeterd: van een 2,7 in 2010 naar een 3,4 in 2014. Deze is zelfs nog iets verder gestegen tot 3,5 in 2015. Over de voorbereiding op de beroepsloopbaan (4,0) de stage-ervaring (4,1), en de groeps grootte (4,0) zijn studenten in 2015 het meest positief. Voorts zijn zij tevreden over de studiefaciliteiten (3,8). Ondanks een zichtbaar ingezette stijgende lijn van 2,7 in 2014 naar 3,0 in 2015 blijken studenten het minst tevreden over de spreiding van de studielast. De commissie stelt vast dat waarderingen in 2015 niet onder de 3 geraken. Over de algemene sfeer op de Hogeschool iPabo zijn studenten met een waardering van 4,1 zeer tevreden.

Conclusie

Aangezien iPabo haar ambitie met betrekking tot het NSE-studentenoordeel heeft gerealiseerd, beoordeelt de commissie het aspect kwaliteit en excellentie als positief.

3.2 Studiesucces

IPabo rapporteert ten aanzien van onderwijskwaliteit en studiesucces resultaten die voor uitval de in 2012 geformuleerde ambities overtreffen, en voor bachelor rendement vrijwel op het niveau liggen van de in 2012 geformuleerde ambities.

iPabo formuleerde in haar prestatieafspraken de ambitie om de uitval in het eerste jaar terug te dringen van 32,7% in 2012 tot 30% in 2015. De commissie stelt vast dat iPabo deze ambitie met een uitval van 29,8% heeft gerealiseerd.

De indicator switch binnen de instelling is niet van toepassing op een monosectorale hogeschool.

IPabo had de ambitie om het bachelorrendement van herinschrijvers bij dezelfde instelling na C+1 (nominale studietijd + één jaar) van 79% ongeveer te handhaven op 78%. De commissie constateert dat iPabo hierin bijna geslaagd is: het rendement is licht gedaald tot 76,2% in 2015.

IPabo rapporteert over de volgende maatregelen die zij heeft genomen met het oog op de verbetering van het studiesucces. Het aantal te behalen studiepunten voor een negatief bindend studieadvies bedraagt nu 50 credits. Er waren daarnaast voortgangsgesprekken met studenten; er is geïnvesteerd in een betere aansluiting voor mbo'ers via mbo-trajecten en de hogeschool verzorgt tevens een zomer- en herfstcursus om deficiënties weg te werken. In 2015 is bij alle eerstejaarsstudenten een studiekeuzecheck (intake) afgenomen, zoals aangekondigd in de prestatieafspraken van iPabo. Daarnaast stelt de commissie vast dat iPabo diverse acties heeft ondernomen ter verhoging van het bachelorrendement. De studieloopbaanbegeleider (sib'er) - het eerste aanspreekpunt inzake studievoortgang - bespreekt de studievoortgang van zijn studenten in het docententeam. Door het toetssysteem dat de iPabo heeft opgezet, is het mogelijk om resultaten van studenten beter te monitoren. In de jaarteam worden studentenresultaten door docenten besproken teneinde belemmeringen in de studeerbaarheid tijdig te signaleren, weg te nemen en om het opleidingsaanbod beter af te stemmen op de studenten. Daarnaast bespreken de studieloopbaanbegeleiders met studenten hun studievoortgangsgegevens teneinde deficiënties terug te dringen; waar nodig kunnen zij extra begeleiding bieden. Ook voor de studenten zelf is een belangrijke rol weggelegd in het bevorderen van het studiesucces. De studieloopbaanbegeleiders richten daartoe een jaarlijks systeem van studentcoaching in. Nu is gebleken dat gebrek aan academische binding een reden vormt voor uitval bij studenten, investeert de hogeschool in het contact tussen studenten onderling om de sociale binding aan het opleidingsinstituut te vergroten en daarmee de studievoortgang te bevorderen. De basis hiervoor ligt al bij de kennismaking op open dagen bij de hogeschool en tijdens meeloopochtenden waarbij studenten scholieren opvangen en wegwijs maken in de hogeschool. De sociale binding wordt vervolgens verder aangehaald doordat derdejaarsstudenten het introductieprogramma van nieuwe eerstejaars verzorgen. Tijdens het eerste studiejaar organiseren tweedejaarsstudenten voor eerstejaars halfjaarlijkse events en krijgt elke eerstejaars student een tweedejaars als coach toebedeeld. Deze studentcoach fungeert als rolmodel, vraagbaak en coach van medestudenten. Zoals overeengekomen in de prestatieafspraken organiseert iPabo een (deels) verplichte summer school die ingepland is in het studieprogramma.

De commissie constateert dat iPabo de volgende factoren noemt die van invloed zijn geweest op het resultaat. Ten aanzien van het rendement geeft iPabo aan dat de achterstand op de ambitie een statistisch verwaarloosbaar verschil is met de ambitie: het

betreft hier slechts één student. De commissie stelt vast dat het verschil met de nulmeting wel iets groter is.

De commissie acht daarnaast de volgende factoren van belang. De commissie constateert over de volle breedte van het hbo een spanningsveld tussen toegankelijkheid, kwaliteit en studiesucces. Dit speelt het sterkst bij de hogescholen die een zeer diverse studentenpopulatie hebben. De commissie tekent daarbij aan dat vanuit het hbo bij het maken van de prestatieafspraken al expliciet aandacht is gevraagd voor dit zogenaamde hbo-trilemma. De commissie onderkent dat de impact van de verhoogde kwaliteitseisen moeilijker bleek in te schatten dan gedacht; veel hogescholen hebben hun ambities bij studiesucces niet kunnen realiseren. Daarbij komt dat een aantal instellingen op onderdelen last heeft gehad van vertraagde wet- en regelgeving. De commissie heeft deze voor het hbo generieke factoren die de resultaten op het gebied van studiesucces beïnvloed hebben, meegenomen in haar overwegingen.

iPabo kent ten opzichte van andere monosectorale pabo's een hoge instroom van niet-westerse allochtone studenten (ongeveer 10%). Deze groep studenten komt vooral uit de locatie Amsterdam-West. De mbo-instroom is in iPabo sinds 2012 sterk gedaald van bijna 44% naar 26% in 2015. Het relatieve aandeel vwo-studenten nam wel toe van bijna 10% in 2012 tot bijna 17% in 2015.

Hoewel iPabo niet verwijst naar de gevolgen van de kennisbasistoetsen onderkent de commissie het effect van de in 2012 ingevoerde landelijke kennisbasistoetsen op het rendement.

Bij iPabo neemt de commissie geen groot verschil waar tussen het rendement C+1 en C+2. Dit wijst er op dat er geen sprake is van vertraagde doorwerking van de maatregelen die iPabo nam.

De commissie stelt vast dat de ambitie voor rendement weliswaar niet is behaald, maar dat de in 2015 bereikte waarde slechts in zeer beperkte mate van de streefwaarde afwijkt. Ook is het bachelorrendement nog steeds relatief hoog.

Conclusie

De commissie concludeert dat de ambitie ten aanzien van uitval is gerealiseerd en de ambitie ten aanzien van rendement vrijwel is gerealiseerd. De commissie beoordeelt, alles overwegende en na toelichting door de instelling, de resultaten ten aanzien van het aspect studiesucces als positief.

3.3 Maatregelen met betrekking tot onderwijsintensiteit, docentkwaliteit en indirecte kosten

Het aandeel van de docenten met een master of een PhD zou in 2015 volgens de prestatieafpraak 80% moeten zijn. Daarvan zou minstens 10% een PhD moeten bezitten. De commissie stelt vast dat iPabo hierin is geslaagd. Het aandeel masters is 91%, waarvan 12% met een PhD. iPabo geeft aan dat de prestatieafspraken over het percentage docenten met een afgeronde masteropleiding zowel op het aannamebeleid als op het professionaliseringsbeleid veel invloed hebben gehad. Voor de werving en selectie van docenten geldt een beleid van 100% master. In 2013 zijn twee nieuwe, reeds gepromoveerde docent-onderzoekers aangetrokken en twee van de personeelsleden zijn begin 2015 gepromoveerd, waarmee de doelstelling van 10% docenten met een PhD in 2015 behaald is.

IPabo ambieerde in de prestatieafspraken om de onderwijsintensiteit op vijftien klokuren per week uit te laten komen: één klokuur meer dan bij de nulmeting in 2012. De commissie stelt vast dat iPabo dankzij de uitbreiding van het aantal lesuren aan haar ambitie voldoet en een resultaat te zien geeft dat ruim boven de landelijk afgesproken norm is.

Inzake de indirecte kosten had iPabo de ambitie een verhouding van onderwijzend personeel op onderwijzend ondersteunend personeel te realiseren van 1,5, waar dit in 2012 nog 1,41 was. Door een forse uitbreiding van de formatie van onderwijzend personeel en een vermindering in de formatie van ondersteunend personeel constateert de commissie dat iPabo met een ratio van 2,6 ruim aan de ambitie voldoet.

IPabo maakte tot slot gebruik van een facultatieve indicator met de ambitie om de kosten van onderwijzend personeel ten opzichte van de kosten van het aantal fte onderwijzend en ondersteunend personeel tot minder dan 26,2% te laten dalen. In 2012 was dit nog 27,2%. Met 21,0% heeft iPabo dit facultatieve doel gehaald.

Conclusie

Aangezien iPabo haar ambities met betrekking tot onderwijsintensiteit, docentkwaliteit en indirecte kosten heeft gerealiseerd, beoordeelt de commissie het aspect maatregelen ter bevordering van onderwijskwaliteit als positief.

3.4 Aanvullende overwegingen

In aanvulling op bovengenoemde overwegingen wijst de commissie nog op het volgende. De commissie heeft met name waardering voor het feit dat Hogeschool iPabo erin slaagde om vrijwel alle ambities waar te maken. IPabo is er in geslaagd om vooral de overhead sterk terug te dringen tot de op een na laagste van alle hogescholen. Ook de docentkwaliteit, gemeten als het aandeel masters en PhD, is met voorsprong de hoogste van alle Nederlandse hogescholen.

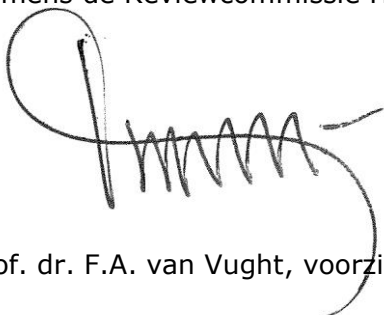
4. Advies aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

In verband met het vaststellen van de gevolgen, bedoeld in artikel 13, eerste lid, van het Besluit experiment prestatiebekostiging (Staatsblad 2012, 534) komt de commissie op grond van de beoordeling van de rapportage van Hogeschool iPabo tot het volgende advies aan de minister van OCW.

De commissie beoordeelt de resultaten ten aanzien van:

1. het aspect kwaliteit en excellentie als positief,
2. het aspect studiesucces als positief, en
3. het aspect maatregelen als positief.

Namens de Reviewcommissie Hoger Onderwijs en Onderzoek,

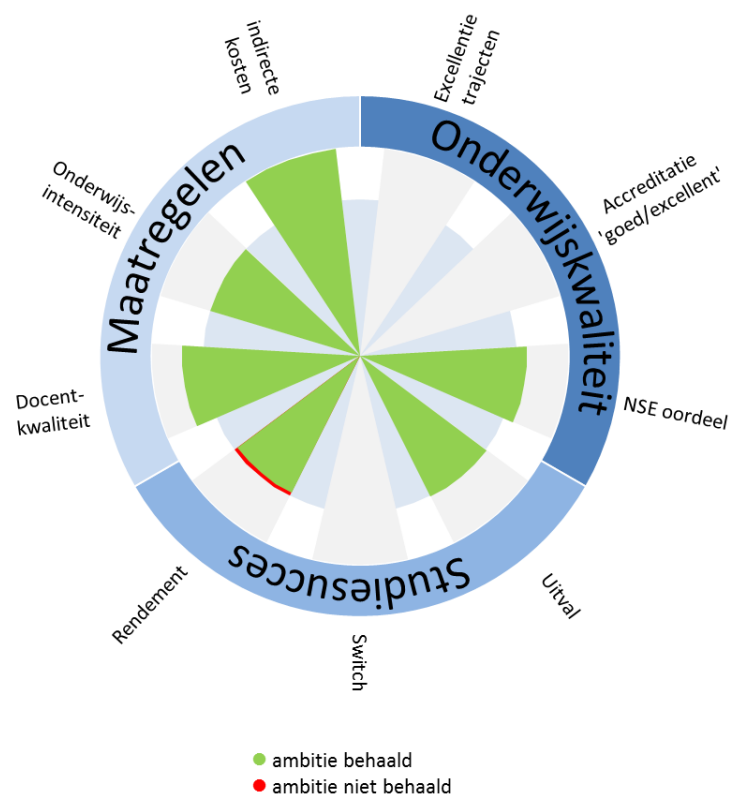
prof. dr. F.A. van Vught, voorzitter

Bijlage 1

Scores verplichte indicatoren onderwijskwaliteit en studiesucces

	nulmeting	ambitie	realisatie 2015
Uitval	32,7	30	29,8
Switch	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bachelorrendement	83,8	78	76,2
Studentoordeel (NSE)	3,5	3,5	3,73
Docentkwaliteit	66	80	91
Onderwijsintensiteit	0	0	0
Indirecte kosten; ratio OP/OOP	1,41	1,5	2,6

Ratio realisatie 2015 en ambitie

In bovenstaande figuur wordt de realisatie op de verplichte indicatoren weergegeven in relatie tot de ambitie op die indicatoren. Als de realisatie de ambitie overstijgt is het segment groter dan de binnenste cirkel. Blijft de realisatie achter bij de ambitie dan kleurt het niet behaalde deel van de ambitie rood. Hoe groter het rode gedeelte hoe verder de realisatie relatief van de ambitie verwijderd is gebleven.